

Отримано
Голові спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.058
д.п.н., проф. Петренко Ж.В.
10.04.24

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.058
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи
факультету психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти
Петрочко Жанні Василівні

Рецензія

Спіріної Тетяни Петрівни, кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на дисертацію
Галини Богданівни Скіпальської «Соціальна підтримка жінок, які
постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними
організаціями», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота

1. Актуальність дисертаційного дослідження

Після повномасштабного вторгнення українське суспільство зіткнулося з катастрофічними наслідками дій окупантів, як от: знищення інфраструктури українських міст і сіл, тортури мирного населення, масові пограбування, численні випадки насильства тощо. Соціальна підтримка вразливих груп населення набуває особливого значення та інших сутнісних ознак: ключова роль відводиться змісту надання соціальних послуг, синергії ресурсів державних і неурядових організацій, кваліфікованості фахівців

соціальної сфери та їхнім можливостям на належному рівні здійснювати таку підтримку.

Беззаперечно можна говорити, що домашнє насильство є однією з найгостріших соціальних проблем сучасності, від якої страждають як жінки, так і чоловіки. Утім найбільш вразливими є жінки та діти. Важливу роль у соціальному захисті громадян під час війни виконують громадські та благодійні організації, саме недержавний сектор має змогу в межах українського законодавства розширювати можливості соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства.

Актуальність теми дослідження Скіпальської Галини Богданівни зумовлена специфікою соціальної підтримки громадськими та благодійними організаціями жінок, які постраждали від домашнього насильства.

Отже, дисертаційне дослідження Галини Скіпальської відповідає державним потребам щодо науково-дослідної діяльності та виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Соціалізація вразливих груп населення в контексті розвитку територіальних громад в Україні» (2021–2026 рр.) (державний реєстраційний номер: 0121U112043).

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних)

Як найбільш істотні наукові результати виконаного дисертаційного дослідження вважаємо за доцільне відзначити такі: вперше у дисертації обґрунтовано сутність соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; розроблено модель надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями, яка містить концептуально-цільовий компонент (доступність та своєчасність надання соціальних послуг, якість та гнучкість їх надання, індивідуальний підхід до отримувача послуг та раціональне оцінювання надання соціальних послуг); змістово-технологічний компонент (змістовність, технологічність у

наданні соціальних послуг); організаційно-фаховий компонент (організаційність, належне ресурсне забезпечення організацій, достатній рівень професіоналізму фахівців, наявність державного замовлення, участь у соціальному замовленні на надання соціальних послуг).

Варто зазначити, що у дисертації подальшого розвитку набули теоретичні засади соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства та організаційно-фахові, змістово-технологічні положення щодо забезпечення такої підтримки в діяльності громадських і благодійних організацій.

Отже, новаторство рецензованої праці полягає у розробленні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Результати рецензованого дослідження є важливим внеском у розвиток теорії та практики галузі соціальної роботи в Україні. На теоретичному рівні дисертація Скіпальської Галини Богданівни вирізняється обґрунтуванням сутності та специфіки соціальної підтримки громадськими і благодійними організаціями жінок, які постраждали від домашнього насильства.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в розширенні та поглибленні науково-теоретичних засад дослідження соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, визначенні основних критеріїв у наданні соціальних послуг постраждалим жінкам та розробленні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; апробації різних форм роботи із жінками, які є отримувачами соціальних послуг. Матеріали дослідження можуть бути використані в діяльності фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників, соціальних педагогів,

практичних психологів та інших зацікавлених спеціалістів/фахівців державних та громадських (благодійних) організацій із метою оптимізації процесу надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства. Також теоретичні та практичні результати можна використовувати викладачам (науковцям) закладів вищої освіти в розробленні навчальних дисциплін «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства», «Соціальна робота з групами ризику» (для студентів першого (бакалаврського) рівня освіти), «Сучасні стратегії надання соціальних послуг», «Сучасні моделі соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг», «Соціально-педагогічна робота із вразливими групами населення» (для студентів другого (магістерського) рівня освіти) спеціальності 231 Соціальна робота.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлена ґрунтовним опрацюванням теоретичних джерел та їх глибоким аналізом. Наукові положення, висновки та результати, які представлено у дисертації Галини Скіпальської, оцінюємо як теоретично і емпірично обґрунтовані й достовірні. Вони базуються на використанні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, як от: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення; емпіричні – контент-аналіз нормативно-правових документів та звітів громадських і благодійних, анкетування, експертні інтерв'ю, методи математичної статистики задля кількісної обробки даних та визначення статистичної значущості отриманих під час експерименту результатів.

Одержанню достовірних результатів також сприяв якісний аналіз відповідної джерельної бази, зокрема, монографій, дисертацій, публікацій у фахових періодичних виданнях, апробаційних матеріалів зарубіжних та українських дослідників.

Обґрунтовані Галиною Богданівною Скіпальською результати дослідження забезпечують новизну і вірогідність загальних висновків дисертації і загалом не викликають сумніву.

Отже, наукові положення й висновки вважаємо теоретично обґрунтованими та достовірними. Фактів, які б свідчили про недостовірність наведеної у дисертації інформації, не виявлено.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Визначені у дисертації завдання здобувачка виконала на високому рівні. Вона чітко сформувала мету дослідження, для її досягнення вдало визначила завдання та обрала доцільні методи. Представлений текст кваліфікаційної наукової праці демонструє, що Скіпальська Галина Богданівна опанувала методологію наукової діяльності, уміло застосовує її на практиці.

Зазначене вище засвідчує, що Галина Скіпальська набула необхідних теоретичних знань, умінь, навичок, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей самостійного дослідника, необхідних для доктора філософії за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Вважаємо, що поставлені наукові завдання виконані на високому методологічному рівні, що підтверджує володіння здобувачкою теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку, а Скіпальська Галина Богданівна є самостійним науковцем, яка оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях

Основні положення та результати дослідження висвітлено у 19 наукових публікаціях (із них 5 - одноосібних, 14 - у співавторстві), зокрема: 4 статті - у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 4 статті - у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection; 11 наукових публікацій, у яких додатково висвітлено результати дисертації.

Усі публікації Скіпальської Галини Богданівни мають авторитетне та фахове апробування під час 18 науково-практичних конференціях, семінарах, конференціях і форумах різного рівня, в яких вона брала участь, відображають визначені нею ідеї, проаналізований матеріал, зроблені висновки.

Основні результати дисертаційної роботи обговорено й отримано позитивну оцінку на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, семінарах та щорічних звітних науково-практичних конференціях Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (м. Київ, 2020–2023 рр.).

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу

Дисертація Скіпальської Галини Богданівни складається з анотації українською та англійською мовами, списку публікацій, переліку скорочень та умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (195 позицій, з-поміж яких 22 - іноземними мовами), 11 додатків (на 53 сторінках). Праця містить 13 таблиць та 15 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 267 сторінок, із них основного тексту 190 сторінок.

Послідовність і логіку викладу тексту дисертації визначено необхідністю вирішення поставлених завдань дослідження.

У першому розділі дисертаційної роботи висвітлено теоретичні засади соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства громадськими та благодійними організаціями. Окреслено сучасну специфіку роботи із жінками; розглянуто наукові підходи до формування соціальної політики держав щодо захисту прав та інтересів жінок; визначено основні концептуальні положення здійснення соціальної підтримки та допомоги жінкам; розглянуто міжнародний досвід роботи державних та громадських об'єднань у досліджуваному аспекті.

У другому розділі дисертації проаналізовано систему забезпечення соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, в Україні. Окреслено послуги, що надаються особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, зокрема жінкам: медичні, правоохоронні та правозахисні, психологічні, інформаційно-консультативні, соціальні. Визначено найбільш типові спеціалізовані послуги для жінок, які постраждали від домашнього насильства: кризового та екстреного втручання; денного догляду; консультування; соціальної адаптації; представництва інтересів; соціального супроводу; соціальної профілактики; виокремлено суб'єктів, які можуть надавати послуги постраждалим жінкам..

З'ясовано, що для забезпечення дієвої соціальної підтримки має бути: сформовано чіткий алгоритм ведення випадку жінки, постраждалої від домашнього насильства; розроблено індивідуальні плани роботи з кожною жінкою як отримувачкою соціальних послуг; здійснено систематичне підвищення професійної компетентності фахівців організації за таким напрямом роботи. Представлено опис розробленої моделі надання соціальної підтримки громадськими та благодійними організаціями жінкам, які постраждали від домашнього насильства. Визначено та схарактеризовано основні елементи концептуально-цільового, організаційно-фахового, змістово-технологічного компонентів моделі.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи представлено результати емпіричного дослідження щодо структури та змісту надання соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

Дисертаційна робота Скіпальської Галини Богданівни виконана на високому професійному рівні, містить цінні наукові результати.

Загальні висновки об'єктивно ґрунтуються на результатах дослідження, висвітлених у розділах, а відтак, поширюють їх зміст і важливість у контексті висунутих авторкою позицій.

Роботу вирізняють численні таблиці, схеми, рисунки, змістовні додатки, які покращують візуальне сприйняття дисертації і є цінним матеріалом для теоретиків і практиків соціальної роботи.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

Висловлені у дисертації положення та ідеї є самостійними, виваженими, добре продуманими, експериментально перевіреними й оригінальними. Аналіз тексту дає підстави констатувати дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності вповні.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове та практичне значення здобутих дисертанткою результатів дослідження, все ж вважаємо за доцільне назвати деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. У підрозділі вступу із упровадження результатів дисертації Галина Богданівна Скіпальська згадує Київський міський центр соціальних служб. Було б доречно відобразити в тексті дисертації цю апробаційну базу.

2. У підрозділі 1.2 «Концептуальні й організаційні засади соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, у діяльності громадських та благодійних організацій» зазначено, що Україна довгий час працювала над питаннями ратифікації Стамбульської Конвенції як основного договору щодо захисту прав та свобод осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі. На нашу думку, важливо було б більш розлого розкрити значення ратифікації Україною Стамбульської конвенції.

3. Авторкою досить ґрунтовно проаналізовано вітчизняні і зарубіжні підходи до організації й здійснення соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями. На нашу думку, узагальнення у вигляді схеми чи таблиці такої інформації, значно б оптимізувало сприйняття матеріалів дослідження.

4. У підрозділі 2.2 представлено зміст авторської моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями, а у підрозділі 3.3 зазначено результати її впровадження громадськими та благодійними організаціями. На нашу думку, робота значно виграла б, якщо авторка представила не лише результати емпіричного дослідження, які структуровані відповідно до трьох основних компонентів моделі: концептуально-цільового, змістовно-технологічного та організаційно-фахового, але й детальніше зазначила форми цієї підтримки.

Зазначені побажання й зауваження не є категоричними та не знижують теоретичної й практичної цінності проведеного дослідження, яке є цілісним, має незаперечну наукову новизну та практичне значення.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей

Констатуємо, що здобувачка, Галина Богданівна Скіпальська, має високий рівень теоретичних знань, практичних умінь, навичок і компетентностей. Вона здатна самостійно проводити дослідження, робити висновки й доводити свою наукову позицію. Неабияке значення має вміння дослідниці бачити проблемні питання та визначати перспективи дослідження. Усі представлені нами міркування мають характер не зауважень, а швидше – є роздумами щодо актуальності теми та здобутих результатів дисертаційного дослідження Скіпальської Галини Богданівни.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам

Незважаючи на висловлені дискусійні положення та рекомендації, наголошуємо на високому теоретико-методологічному рівні рецензованої роботи, на її беззаперечній актуальності для сучасної теорії та практики соціальної роботи, науковій новизні та практичному значенні. Дисертаційне

дослідження Галини Богданівни Скіпальської відповідає вимогам МОН України до науково-дослідницьких праць.

Дисертація «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями» є завершеною науковою працею, у якій її авторка, Скіпальська Галина Богданівна, отримала нові науково обґрунтовані та експериментально перевірені результати.

Означена дисертаційна робота відповідає вимогам п.6-9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. а № 155/30023, а її авторка, Скіпальська Галина Богданівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи факультету психології,
соціальної роботи та спеціальної освіти

Київського столичного університету

імені Бориса Грінченка

Тетяна СПІРИНА

